

Н.О. Бугай, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри аудиту

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ЯК НЕВІД'ЄМНІСТЬ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

Ключові слова: внутрішній аудит, система управління ризиками, підприємство, діяльність.

Нестабільність економічних умов в Україні несприятливо впливають на фінансово-господарську діяльність підприємств країни. Подальша ескалація кризи загрожує скороченням надходжень інвестицій в Україну, впливом іноземної валюти, подорожчанням позик, ускладненням рефінансування зовнішньої заборгованості тощо. Фінансові умови погіршилися, а ризики зменшення темпів економічного зростання дедалі збільшуються.

Така ситуація викликає невиконання запланованих управлінським персоналом підприємств завдань щодо розвитку власного бізнесу. Тому для забезпечення успішного свого функціонування вони повинні більше уваги надавати оцінювання ризиків, які впливають на їхню діяльність.

Варто зазначити, що розвиток ринкових відносин, існування недержавної форми власності суттєво змінили систему економічного контролю в Україні, важливою складовою якої є внутрішній аудит. Основні факти господарського життя у багатьох випадках сполучені з можливими різного роду ризиками. Тому впровадження у практику підприємств системи управління ризиками дозволяє забезпечити стабільність їхнього розвитку, підвищити обґрунтованість прийняття правильних управлінських рішень у ризикових ситуаціях, поліпшити фінансове становище за рахунок здійснення всіх видів діяльності в контрольованих умовах.

Отже, діяльність будь-якого підприємства нерозривно пов'язана з ризиками, притаманними всім сегментам підприємництва. Тому всі організації у процесі реалізації своїх планів систематично стають перед необхідністю управління різного роду ризиками.

Основна передумова управління ризиками полягає в тому, що кожне підприємство функціонує, щоб створювати вартість для сторін, зацікавлених у його діяльності. Всі підприємства стикаються з невизначеністю, і завданням керівництва є ухвалення рішення про рівень невизначеності, з яким підприємство мусить змиритися, прагнучи своєї мети – збільшити вартість для зацікавлених сторін. Невизначеність, з одного боку, таїть у собі ризик, а з іншого – відкриває певні можливості, тому вона може призвести як до зниження, так і до збільшення вартості.

Все-таки можна стверджувати, що можливості, які відкриваються процесом управління ризиками підприємства, сприяють керівництву в досягненні цільових показників прибутковості та рентабельності, а також у запобіганні нераціонального використання ресурсів. Процес управління ризиками допомагає забезпечити ефективний процес складання фінансової звітності, а також дотримання законодавчих і нормативних актів, уникнути нанесення шкоди репутації підприємства та пов'язаних з цим наслідків.

Таким чином, процес управління ризиками дозволяє керівництву досягати своїх цілей і при цьому уникати прорахунків і несподіванок [2, с. 7]. А оскільки, основну роль у процесі управління ризиками відіграє саме внутрішній аудит, то від його ефективної організації залежить весь процес управління ризиками підприємства.

За останні роки підприємства стали пристосовуватися до нових реалій – діяльності в умовах кризи. При сучасній економічній ситуації, коли і зовнішнє, і внутрішнє середовище будь-якого підприємства стикаються з різноманітними ризиками (падіння попиту, втрата ліквідності, збої в поставках сировини і матеріалів, труднощі з кредитуванням, зростання внутрішньої напруженості). Тому в сучасних умовах роль внутрішнього аудиту стає як ніколи важливою.

Отже, варто зазначити, що для підприємств України актуальним стає оволодіння навичками зменшення ймовірності настання ризикових подій, адже система управління ризиками дозволяє суб'єктам господарювання зміцнити конкурентні позиції. Суттєву роль у цьому процесі виконують внутрішні аудитори [1, с. 16].

Перед керівниками підприємств виникають завдання прогнозування, оцінювання ризиків і створення ефективної системи управління. Внаслідок цього, в цих умовах зростає роль підсистеми внутрішнього аудиту – ризик-орієнтованого внутрішнього аудиту.

Будь-які підприємства, установи вибирають модель організації служби внутрішнього аудиту самостійно. Структури взаємозв'язків, що визначають організаційний статус служби внутрішнього аудиту в процесі її функціонування, характеризуються як лінійні з жорсткою вертикальною системою підпорядкування. Рішення про створення служби внутрішнього аудиту приймає безпосередньо наглядова рада підприємства. Служба внутрішнього аудиту підпорядковується тільки наглядовій раді, що надає діяльності служби організаційної незалежності в корпоративній системі управління [3, с. 189].

До складу підрозділу може входити два сектори: внутрішнього аудиту та внутрішнього аудиту управління ризиками. Працівники першого сектору виконують аудит за всіма видами основної та допоміжної діяльності. А фахівці сектору внутрішнього аудиту управління ризиками здійснюють ідентифікацію ризиків діяльності, їх аналіз, управління та визначення остаточного ризику підприємства.

Завдання внутрішнього аудиту щодо системи управління ризиками складається з надання обґрунтованої впевненості власникам та менеджерам у тому, що розроблена ними стратегія запобігання ризикам адаптована до особливостей функціонування підприємства та є ефективною.

Але, незважаючи на те, що процес управління ризиками надає вагомі переваги, він має також і обмеження. Основні обмеження пов'язані з тим фактом, що суб'єктивне судження у прийнятті правильних управлінських рішень може бути помилковим, контрольні процедури можуть бути не виконані через змову двох або більше осіб, а керівництво може знехтувати рішеннями з управління ризиками. Ці обмеження не дозволяють наглядовій раді та вищому менеджменту мати абсолютну впевненість у досягненні поставлених цілей.

Проте згідно з вищевикладеним можна зробити висновок, що впровадження у практику підприємств системи управління ризиками все-таки, певною мірою, дозволяє забезпечити стабільність їхнього розвитку, підвищити обґрунтованість прийняття правильних управлінських рішень у ризикових ситуаціях, поліпшити фінансове становище за рахунок здійснення всіх видів діяльності в контрольованих умовах.

Список використаних джерел: 1. *Каменська Т. О.* Внутрішній аудит: методологія та організація : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.09 / Т. О. Каменська ; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. – К., 2011. – 40 с. 2. *Комітет спонсорських організацій комісії Тредвея* // Концептуальна основа управління ризиками організацій – 2004. 3. *Сметанко О. В.* Теорія та практика внутрішнього аудиту в акціонерних товариствах України : монографія / О. В. Сметанко ; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К. : КНЕУ, 2014. – 436 с.

УДК 657.6

І.Д. Голяш, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри аудиту, ревізії та аналізу

Л.А. Будник, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри аудиту, ревізії та аналізу
Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль, Україна

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТУ

Ключові слова: *якість аудиту, контроль, система контролю якості, суб'єкт аудиторської діяльності.*

Забезпечення якості є основним професійним принципом, який дає гарантію громадськості та наглядовим органам у тому, що аудитори та аудиторські фірми у своїй роботі дотримуються встановлених стандартів та етичних норм. Висока якість аудиту є свідченням того, що аудиторська перевірка проведена належним чином, а аудиторський звіт відображає всі суттєві викривлення звітності.

В якості проведення аудиторських перевірок та надання послуг зацікавлені як замовники, так і безпосередньо аудитори. Проте є випадки, коли з метою збільшення свого прибутку окремі аудиторські фірми порушують законодавчі та етичні норми. Деякі аудиторські фірми за символічну плату погоджуються висловити свою думку та відобразити її в аудиторському звіті без проведення достатніх процедур або одночасно з підготовкою електронної версії річного звіту підприємства. Існує також практика повернення управлінському персоналу, який запросив аудиторів, досить значних сум. Підтвердження незалежними аудиторами недо-